

УДК 336.7

Світовий ринок лізингових послуг: стан та перспективи розвитку

Костирко І.Г., проф., д.е.н.,

Топішко Т.І., здобувач

Львівський національний аграрний університет

Анотація. Досліджено особливості світового ринку лізингових послуг. Окреслено проблеми та перспективи розвитку лізингової діяльності у світових координатах.

Ключові слова: ринок лізингових послуг, лізингова угода, лізингодавець, лізингоодержувач.

Актуальність проблеми. У світовій економіці за об'ємами інвестицій лізинг поступається лише банківському кредиту. Бурхливий розвиток лізингової діяльності пов'язаний із тим, що лізинг є передовим методом матеріально-технічного забезпечення підприємницької діяльності. Завдяки своїм перевагам він відкриває широкий доступ суб'єктам господарювання до прогресивної техніки і технологій. Впливаючи на макроекономічну динаміку в країні, він активізує процес здійснення інвестицій та оновлення основних засобів, створює нові робочі місця, сприяє розвитку національної економіки. За оцінками експертів, без лізингу економіка США втрачала б до 290 млрд.дол. щорічно [1].

Аналіз останніх наукових досліджень. Особливості становлення та розвитку світового ринку лізингових послуг досліджують у своїх наукових працях такі вчені, як Газман В., Горемикін В., Жилінський А., Рязанова Н. та ін. Досвід здійснення лізингової діяльності у світі потребує подальшого вивчення.

Мета статті полягає у визначенні особливостей функціонування світового ринку лізингових послуг; виявленні перспектив його розвитку та можливості застосування прогресивного досвіду на теренах України.

Викладення основного матеріалу дослідження. Для багатьох країн світу лізинг став вагомим чинником розвитку національної економіки. Даний інструмент інвестиційної діяльності використовують у своїй практиці понад 80

країн світу. За 1985-2004 рр. світовий річний обсяг лізингових угод збільшився у чотири рази – з 138,1 млрд.дол. до 579,1 млрд.дол. [2].

Таблиця 1

Річний обсяг лізингових угод по деяких країнах світу у 2002-2004 рр.

Регіон світу	2002 р.		2003 р.		2004 р.		Темп росту (2004/2002), %
	млрд.дол.	питома вага,%	млрд.дол.	питома вага,%	млрд.дол.	питома вага,%	
Північна Америка	216,0	47	223,9	44	240,7	42	111,4
Європа	162,1	35	192,5	38	229,8	40	141,8
Азія	70,7	15	77,7	15	85,2	15	120,5
Південна Америка	3,3	1	4,0	1	7,5	1	227,3
Австралія та Нова Зеландія	5,8	1	7,6	1	8,1	1	139,7
Африка	3,7	1	5,6	1	7,9	1	213,5
Разом	461,6	100	511,3	100	579,1	100	125,5

* Складено та розраховано за: [2].

Як бачимо, основна частка світового ринку лізингових послуг зосереджена в трикутнику “Північна Америка (США) – Європа – Азія (Японія)”, на який у 2004 р. припадало 96% обсягу лізингових угод. Останнім часом світовий ринок лізингових послуг демонструє позитивну динаміку. Темп росту загального річного обсягу лізингових угод у 2002-2004 рр. становив 125,5%. Даний показник збільшився більш, ніж у 2 рази у Південній Америці та Африці, наполовину – у Європі, Австралії та Новій Зеландії. Північна Америка традиційно є лідером і займає першість на світовому ринку лізингових послуг. Однак, протягом 2002-2004 рр. вона поступово втрачала свої позиції. Зокрема, частка Північної Америки у загальносвітовому річному обсязі лізингових угод скоротилася із 47% у 2002 р. до 42 % у 2004 р. Лізингодавці ж Європи активно нарощували масштаби лізингових угод, питома вага яких у 2004 р. досягла 40% проти 35% у 2002 р.

США були і залишаються лідером у розвитку лізингового бізнесу. У 2003 р. обсяг лізингових операцій в цій країні становив 208,0 млрд.дол. За цим показником вони значно випереджають Японію (68,8 млрд.дол.) та Німеччину (48,31 млрд.дол.) [2].

Лізинг в США пройшов довгий шлях розвитку. Ще у 1877 р. телефонна компанія «Белл» провела першу лізингову операцію. Згодом лізинг стає

надзвичайно поширеним видом економічної діяльності. У процесі конкурентної боротьби лізингодавців виникає розмаїття модифікацій умов договорів лізингу. Тому існує багато варіантів реалізації інвестицій у різних галузях економіки, здійснюваних за допомогою лізингового механізму. Зокрема, у галузі сільського господарства в США практикується поєднання фінансового та оперативного лізингу. Так званий договірний борг полягає в передачі у користування фермерам техніки дилерами заводів-виробників, які беруть на себе зобов'язання щодо обслуговування основного засобу. По закінченню дії договору, термін якого менший за нормативний строк експлуатації майна, лізингоодержувач, сплативши усі фіксовані лізингові платежі, повертає предмет лізингу лізингодавцю [3].

Лізинг в США функціонує у двох формах:

- відкритій. На лізингоотримувача перекладається ризик втрати та пошкодження лізингового майна, він не має першочергового права на придбання предмету лізингу по закінченні строку договору. Лізингодавець зобов'язаний ремонтувати та обслуговувати предмет лізингу. На користь лізингодавця проводиться страхування основного засобу, що передається в лізинг. Термін договору становить 24-36 місяців.

- закритій. Лізингоодержувач приймає ризик, який пов'язаний із тим, що лізингодавець не гарантує залишкову вартість предмету лізингу [4].

У наш час ринок лізингових послуг в США знаходиться на етапі зрілості. Збільшення обсягу лізингових угод залежить від темпів зростання економіки. Відбувається консолідація лізингової галузі у вигляді поглинань, придбань, інвестиційних фондів, спільних підприємств. Лізингодавці намагаються привабити клієнтів своїми знаннями техніки та технологій.

У Європі, як й у США, лізинг є складовою механізму фінансування інвестицій і позитивно впливає на економічну активність суб'єктів господарювання країни. Європейський ринок лізингових послуг динамічно розвивається. У 2004 р. річний обсяг лізингових угод європейських лізингових компаній становив 229,8 млрд. дол., що лише на 10,9 млрд.дол. менше за

північноамериканський ринок лізингових послуг. Якщо врахувати, що у 2002-2004 рр. темп приросту річного обсягу лізингових угод в Європі становив 41,8%, а в США лише 11,4%, то слід очікувати перехід лідерства на світовому ринку лізингових послуг до Європи.

Провідні місця у розвитку лізингу на європейському континенті належать Великобританії, Німеччині, Італії та Франції. У сукупності їхня частка дорівнює 71% ринку лізингових послуг Європи. Обсяг лізингових угод у 2004 р. досяг у: Великобританії – 53,7 млрд.євро, Німеччині – 44,4 млрд.євро, Італії – 38,0 млрд.євро, Франції – 26,8 млрд.євро [1].

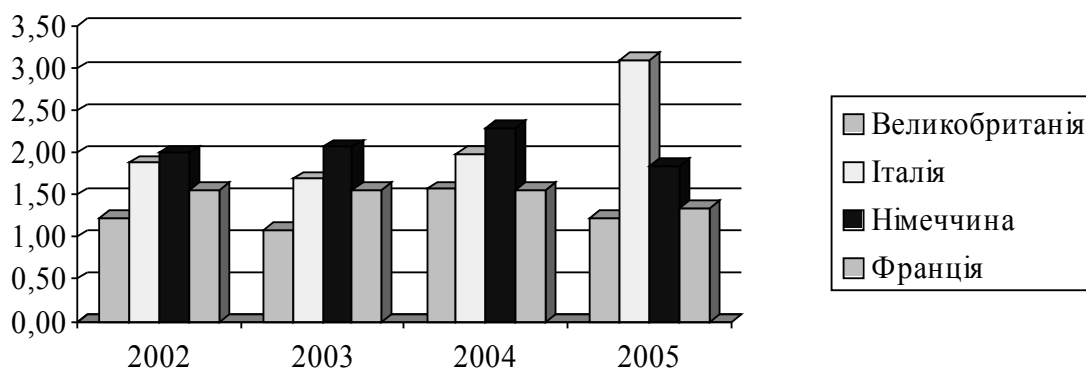


Рис. 1. Питома вага лізингу у ВВП Великобританії, Італії, Німеччини та Франції у 2000-2005 рр., % [5;6;7]

Лізинг набув широкого застосування у Великобританії, Італії, Німеччині та Франції тому, що він сприяє активізації інвестиційних процесів, зростанню об'ємів виробництва, розвитку конкуренції (рис.2)

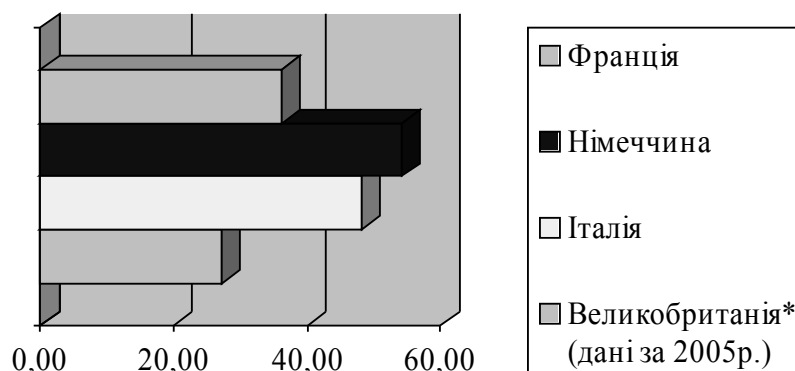


Рис.2. Вартість нових укладених договорів лізингу у Великобританії, Італії, Німеччині та Франції у 2006 р., млрд.євро [5;6]

Однією з перших у світі була лізингова компанія Birmingham Wagon Company, зареєстрована у 1855 р. в Бірмінгемі (Англія). Вона здавала в лізинг залізничні вагони для перевезення вугілля. У континентальній Європі лізинг почав розвиватися в середині ХХ ст. Перші лізингові компанії було створено у 1962-1967рр. Підприємствами-машинобудівниками також використовували та використовують лізинг для розширення збуту продукції. У наш час в Європі лізингодавцями виступають переважно спеціалізовані компанії, що на 75-80% контролюються банківськими установами або є їх дочірніми компаніями. Функціонують також національні Асоціації лізингодавців, які об'єднують більшість лізингодавців і опосередковують понад 92% лізингових операцій. На 01.01.2007 р. у Німеччині зареєстровано майже дві тисячі лізингодавців. Членами Асоціації лізингових компаній Німеччини були 181 компанії, які забезпечували близько 90% всіх лізингових угод [5].

Найбільш стрімко розвивається лізинговий ринок Італії. Із 2000 р. по 2006 р. сума новоукладених договорів лізингу зросла на 78,2% (з 27,0 до 48,11 млрд.євро).

Лізингові контракти укладаються на різний термін. У Франції основна маса договорів (87,8%) підписується на термін від 2 до 5 років і лише 10% - на 5-10 років. У Великобританії у лізингу обладнання домінують середньострокові договори (2-5 років). Прослідковується тенденція до збільшення строку договорів.

У галузевій структурі лізингу існують суттєві відмінності. Так, найпоширенішим предметом лізингу у Німеччині та Великобританії є автомобілі, у той час як в Італії і Франції домінує промислове обладнання.

В Азії лізинг почав розвиватися з 60-х років ХХ ст. Лідером у проведенні лізингових операцій у даному регіоні є Японія. Для ринку лізингових послуг цієї країни характерна гостра конкуренція, передача технологій та творчий пошук лізингодавців. Лізингу притаманні різноманітні опції: завершення терміну лізингу, оновлення та продовження кредитів, оновлення технологій. Все це покликане зробити лізингові відносини максимально гнучкими та

пристосованими до різноманітних змін (фінансових, технологічних тощо). Розвивається венчурний та комплексний лізинг, сек'ютиризація. У формуванні ринку лізингових послуг важливе значення мало створення системи органів, які виступали як кредитори (зокрема, національних і префектурних урядів) та активна участь у лізинговій діяльності банків, торгових домів та промислових корпорацій.

Висновки. Лізинг відіграє важливу роль у розвитку національних економік. Тому світовий ринок лізингових послуг динамічно розвивається. Йому притаманні такі тенденції, як: міжнародна інтеграція; глобалізація; посилення конкуренції між лізингодавцями; спеціалізація; консолідація; утворення стратегічних союзів тощо. Особливостями світового розвитку лізингу є не лише збільшення кількості країн-учасниць, інтенсивний розвиток виробництва та інтеграція, але і розширення міжнародного лізингу. Його інтеграцію стримують національні особливості законодавства, оподаткування та бухгалтерського обліку. Гармонізація лізингу в міжнародному масштабі можлива за повного економічного та валютного союзу. У наш час розпочалися процеси об'єднання національних ринків. Відбувається зближення умов здійснення лізингових операцій.

Список використаних джерел

1. Лізинг в цифрах и фактах // www.setcom.com.ua.
2. Показники розвитку лізингу в інших країнах // www.leasing.org.ua.
3. Гехт Л.И. Практика лізинга. – М.: Московская международная школа “Бизнес в промышленности и науке”: АО “Буклет”, 1992. – 68 с.
4. Горемыкин В.А. Лізинг. Учебник. – М.: Издательсько-торговая корпорация «Дашков и Ко», 2003. – 942 с.
5. Газман В. Лізинг за рубежом // www.obo.ru.
6. Газман В. Лізинг в Великобритании // www.obo.ru.
7. Рязанова Н. Дослідження стану розвитку світового ринку лізингу // www.leasing.org.ua